Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Hanna Wróblewska

BM-WP.055.11.2024
Warszawa, 12 lipca 2024 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

odpowiadając na oświadczenie złożone przez Panią Senator Annę Górską 18 czerwca 2024 roku, dotyczące ułatwienia procesu termomodernizacji mieszkalnych budynków zabytkowych w Polsce, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że obiekty zabytkowe nie są całkowicie wyłączone z możliwości poddania ich termomodernizacji. Przeprowadzenie tych działań wymaga jednak dostosowania do charakteru indywidualnego zabytku z uwagi na konieczność poszanowania jego chronionych prawem wartości. Zatem wszelkie planowane inwestycje związane z termomodernizacją zabytku winny być prowadzone zgodnie z zasadami ochrony konserwatorskiej i należy podporządkować je praktyce maksymalnego poszanowania pierwotnej substancji oraz oryginalnych elementów budynku historycznego, bowiem termomodernizacja wykonana w sposób wadliwy lub nieprzemyślany, bez uwzględnienia wymogów konserwatorskich może doprowadzić do naruszenia jego wartości, a nawet daleko idących uszkodzeń budynku. Zabytkami wymagającymi szczególnej uwagi i ostrożności przy planowaniu prac termomodernizacyjnych są obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dalej: u.o.z.o.z.) podejmowanie działań przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, wydawanego w formie decyzji administracyjnej. Natomiast w stosunku do obiektów włączonych do gminnej ewidencji zabytków wojewódzki konserwator zabytków wypowiada się w formie postanowienia, uzgadniając lub odmawiając uzgodnienia pozwolenia organu architektoniczno-budowlanego dotyczącego budowy lub rozbiórki (art. 39 ust. 3 ustawy z 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane). Stosownie do dyspozycji art. 39 ust. 4 ww. ustawy wojewódzki konserwator zabytków ma 30 dni na zajęcie stanowiska w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, a niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że na wydane przez organ uzgadniający postanowienie służy stronie (inwestorowi) możliwość złożenia zażalenia do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (jako organu II instancji), który po rozpatrzeniu sprawy wydaje stosowne postanowienie. Od postanowienia organu ochrony zabytków wyższego stopnia przysługuje skarga do sądu administracyjnego. Równocześnie w przypadku pozwoleń konserwatorskich Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jako organ ochrony zabytków wyższego stopnia, ocenia decyzje wydane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków jedynie

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie http://bip.mkidn.gov.pl w zakładce ochrona danych osobowych.

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa

na skutek odwołania od konkretnej decyzji lub w postępowaniu nadzwyczajnym w trybie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego.

Niezależnie od powyższego, Generalny Konserwator Zabytków, mając na względzie, że termomodernizacja obiektów budowlanych w wielu przypadkach jest koniecznością, podyktowaną potrzebą dostosowania się do ogólnoświatowych tendencji zmierzających do ograniczenia konsumpcji energetycznej, 28 lutego 2020 r. wydał wytyczne w sprawie termomodernizacji budynków zabytkowych. Zostały one skierowane do wojewódzkich konserwatorów zabytków. Generalny Konserwator Zabytków zaznaczył w tym dokumencie, że zabytkowe budynki stanowią specyficzną grupę obiektów. Ich termomodernizacja nie może przebiegać w sposób przypadkowy, determinowany wyłącznie kwestiami natury ekonomicznej. W wytycznych podkreślono także, że sytuacja każdego obiektu jest inna i trzeba podejść do niego indywidualnie, zwracając uwagę nie tylko na koszty inwestycyjne, ale przede wszystkim na charakter obiektu, możliwy do uzyskania komfort użytkowania oraz potencjalne zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych i środowiskowych.

Podkreślić trzeba, że w świetle regulacji art. 4 u.o.z.o.z. wszystkie działania i rozstrzygnięcia organu konserwatorskiego winny być podejmowane dla zapewnienia odpowiednich warunków umożliwiających zachowanie zabytków we właściwym stanie, ich odpowiedniego zagospodarowania i utrzymania, zapobiegania zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla ich wartości, udaremnienia niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków. W związku z powyższym organ ochrony zabytków, analizując dany wniosek o wyrażenie zgody na termomodernizację zabytku, rozstrzyga, czy projektowane prace są dopuszczalne ze stanowiska konserwatorskiego, tj. czy nie naruszają wartości zabytkowych danego obiektu. W przypadku inwestycji polegającej na termomodernizacji ścian zewnętrznych budynku wojewódzki konserwator zabytków bada wpływ takiego przedsięwzięcia na zmianę wyglądu obiektu w celu ustalenia, czy planowana inwestycja nie spowoduje zatracenia historycznego kształtu budynku, a w konsekwencji utraty jego wartości zabytkowych, dla których obiekt objęto ochroną konserwatorską. Organ konserwatorski powinien również ocenić wpływ planowanych prac termomodernizacyjnych na sposób ukształtowania elewacji, formy pierwotnych otworów okiennych i podziałów stolarki, które stanowią o zabytkowym charakterze obiektu.

Odnosząc się do kwestii ewentualnej termomodernizacji budynku położonego przy ul. w G uprzejmie wyjaśniam, że przedmiotowy budynek został ujęty w gminnej ewidencji zabytków[1] (poz. 924). Nie jest on natomiast objęty ochotną prawną poprzez indywidualny wpis do rejestru zabytków. Tym samym należy mieć na względzie, że w przypadku docieplania budynku przepisy ww. ustawy Prawo budowlane przewidują w art. 29 ust. 4 pkt 1 lit. c, że budynek o wysokości do 12 m można ocieplić bez konieczności uzyskania pozwolenia organu architektoniczno-budowlanego na budowę oraz zgłoszenia. Budynki wyższe, tj. posiadające 12 m i więcej, lecz nie wyższe niż 25 m, potrzebują już zgłoszenia do organu architektoniczno-budowlanego (art. 29 ust. 3 pkt 1 lit. e Pb). Z uwagi na ujęcie obiektu w gminnej ewidencji zabytków wyłącznie uzyskanie pozwolenia na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wymaga uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków (w trybie ww. art. 39 ust. 3 Pb).

Z przytoczonych powyżej przepisów wynika, że o konieczności uzyskania pozwolenia organu architektoniczno-budowlanego na budowę, które jest uzgadniane z organem ochrony zabytków, decyduje wysokość budynków. Natomiast w ww. sprawie budynku położonego

[1] https://bip.gdansk.pl/urzad-miejski/Gminna-ewidencja-zabytkow-z-wylaczeniem-obiektow-i-obszarow-z-terenu-dawnej-Stoczni-Gdanskiej-wg-stanu-na-dzien-20-czerwca-2024-r,a,266361

przy ul. w G. nie została wydana decyzja konserwatorska z uwagi na fakt, że przedmiotowy obiekt nie jest wpisany do rejestru zabytków.

Analizując zagadnienie związane z ocieplaniem zabytkowych obiektów, trzeba zaznaczyć, że w „Krajowym Planie Działań dotyczącym efektywności energetycznej dla Polski" zwrócono uwagę na konieczność uwzględnienia charakteru i specyfiki budynków zabytkowych przy dokonywaniu termomodernizacji. Stwierdzono na przykład, że z uwagi na zabytkowy charakter budynku wykonanie izolacji termicznej na elewacji nie jest rozwiązaniem pożądanym. W takich przypadkach, gdy chcemy poprawić izolacyjność cieplną ścian zewnętrznych, możliwe jest zastosowanie ocieplenia od strony wewnętrznej. Zaletą tego rozwiązania jest możliwość zachowania oryginalnego wyglądu elewacji oraz poprawa charakterystyki energetycznej pojedynczego pomieszczenia lub lokalu w budynku, w którym nie zaplanowano kompleksowej termomodernizacji. Dokument zawiera także stwierdzenie, że odrębną grupę stanowią budynki wpisane do rejestru zabytków oraz objęte ochroną konserwatorską, gdzie przez istotny aspekt społeczny i kulturalny, nie wszystkie prace oraz rozwiązania techniczne mogą być zastosowane.

Odnosząc się do poruszonej przez Panią Senator kwestii udzielania przez resort kultury wsparcia finansowego na prace przy budynkach zabytkowych, uprzejmie wyjaśniam, że zgodnie z przepisami rozdziału 7 u.o.z.o.z. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może udzielać dofinansowania na wykonanie prac restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków w ramach programu Ochrona zabytków. O udzielenie dotacji celowej może ubiegać się osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku jest możliwe wyłącznie po złożeniu poprawnego formalnie wniosku (za pośrednictwem sytemu EBOI). Katalog prac, na które można otrzymać dofinansowanie, określa art. 77 wymienionej wyżej ustawy.

Ponadto uprzejmie informuję, że aktualnie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (jako instytucja odpowiedzialna za realizację inwestycji) ogłasza nabór wniosków w ramach Inwestycji B1.1.4 Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) *Wzmocnienie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej*. Celem rzeczonej inwestycji jest poprawa efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej oraz zastąpienie wysokoemisyjnych źródeł ciepła bardziej ekologicznymi alternatywami. Wsparcie obejmuje przedsięwzięcia polegające na głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej: bibliotek położonych w miastach o liczbie mieszkańców od 100 do 200 tys. (są to następujące miasta: Bielsko-Biała, Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Elbląg, Gliwice, Gorzów Wielkopolski, Kielce, Koszalin, Olsztyn, Opole, Płock, Radom, Ruda Śląska, Rybnik, Rzeszów, Sosnowiec, Tarnów, Toruń, Wałbrzych, Włocławek, Zabrze, Zielona Góra) oraz domów kultury na terenie całego kraju.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Bożena Żelazowska

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa